

The Personalistic Christology of Cardinal Christoph Schönborn

Fr. Leonard Sanyu, Uganda (Nr Albumu: D-4049)

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Wydział Teologiczny

Przyjętym tematem rozprawy doktorskiej jest ***The Personalistic Christology of Cardinal Christoph Schönborn (Personalistyczna chrystologia Kardynała Krzysztofa Schönborna)***.

Rozprawę doktorską napisał ks. Leonard Sanyu, specjalizujący się w teologii dogmatycznej, pod kierunkiem ks. prof. dr hab. BOGUMIŁA GACKA MIC.

Głównym problemem naukowym dysertacji jest zbadanie, wydobycie i opisanie personalistycznej chrystologii Kardynała Christopha Schönborna.

Streszczenie

Praca ***The Personalistic Christology of Cardinal Christoph Schönborn*** prezentuje chrystologię personalistyczną Kard. Krzysztofa Schönborna, Arcybiskupa Wiednia. Dysertacja składa się z Wprowadzenia ogólnego (s. 1-9), Korpusu pracy (s. 10-262), Zakończenia ogólnego (s. 263-270), Bibliografii (s. 271-292) i Dokumentu konsultacji (s. 293), których udzielił Ks. Leonardowi Sanyu z Ugandy Kardynał

Schönborn 9 września 2021 roku w Wiedniu, stolicy Austrii. Ponadto praca zawiera Spis treści (s. ii-x) i Wykaz skrótów (s. xi-xii).

Wprowadzenie ogólne przedstawia: (1) Krótką biografię Kardynała Krzysztofa Schönborna (s. 1-3); (2) Postawienie problemu pracy, czyli Misterium Osoby Jezusa Chrystusa w chrystologii Schönborna i struktura personalistyczna jego chrystologii (s. 3-5). Personalizm jako system jest sposobem odczytywania wszelkiej rzeczywistości, zarówno Stwórcy, jak i stworzenia, z faktu *Osoby* (Osoby Boskie, osoby anielskie i osoby ludzkie). Według Kard. Christopha Schönborna Osoba jest *mysterium*. To rozumienie podejmuje tradycję wschodnią (grecką) i zachodnią (łacińską) Kościoła. Dalej Wprowadzenie ukazuje (3) Źródła, zarówno Źródła pierwszorzędne, jak też Źródła drugorzędne (s. 5-6). Źródłami pierwszorzędnymi dla pracy są przede wszystkim książki Kard. Schönborna dotyczące jego chrystologii, czyli *God's Human Face: The Christ-Icon* (San Francisco 1994), *God Sent His Son: A Contemporary Christology* (San Francisco 2010), *The Mystery of the Incarnation* (New York 2013) oraz Katechizm Kościoła Katolickiego (1992), którego głównym redaktorem był Kard. Schönborn. Do Źródeł drugorzędnych należą pozycje teologiczne: *Behold, God's Son!: Encountering Christ in the Gospel of Mark* (San Francisco 2007), *Jesus, the Divine Physician: Reflections on the Gospel during the Year of Luke* (San Francisco 2008), *Loving the Church: Spiritual Exercises Preached in the Presence of Pope John Paul II* (San Francisco 1998), *To Know Jesus As the Christ: Incentives for Deeper Faith* (San Francisco 2016) oraz inne w języku niemieckim, włoskim i francuskim. Następnie Wprowadzenie ogólne ukazuje (4) Opracowania (s. 7) dotyczące chrystologii Kard. Schönborna: Michał Cherubin, *Chrystologia fundamentalna Kard. Christopha Schönborna* (2007), Myroslav Kashchuk, *Chrystologia w ujęciu Kardynała Christopha Schönborna* (2007), Przemysław Artemiuk, „*On jest Obrazem Boga Niewidzialnego*” (Kol 1, 15): *Chrystologia 'Zstępująca' Kard. Christopha Schönborna* (2010) oraz Augustin George (ed.), *Christus – Gottes schöpferisches Wort: Festschrift für Christoph Kardinal Schönborn* (2010). Ponadto w Opracowaniach są pozycje zawierające chrystologię personalistyczną, jak: Czesław Stanisław Bartnik, *Dogmatyka katolicka*, zwłaszcza tom pierwszy (Lublin 1999), s. 497-810; Krzysztof Gózdź, „Chrystologia

wosobienia – impersonalizatio”, w: K. Gózdź (ed.), *In Persona Christi* (Lublin 2009), s. 507-518; Pier Luigi Ferrari, *Personalismo e Cristologia: la Meditazione Cristologica di Jean Mouroux* (Milano 1984). Opracowania zawierają również prace dotyczące personalizmu i teologii personalistycznej: Colin Patterson, *Chalcedonian Personalism: Rethinking the Human* (New York 2016), Czesław Stanisław Bartnik, *Personalizm* (Warszawa 2000), Bogumił Gacka, *American Personalism*, John Crosby, *The Personalism of John Paul II* (Steubenville 2019) i inne.

Wreszcie Wprowadzenie ogólne przedstawia różne (5) Metody badań zastosowane w pracy, np. analityczną, opisową i metodę personalistyczną, która jest nowatorska. Należy zauważyć, że Ch. Schönborn rozróżnia historię chrystologii i chrystologię misteriów Osoby Chrystusa, która podejmuje artykuły *Credo* (zwłaszcza na Soborach w Nicei i Chalcedonie). Wprowadzenie ogólne wieńczy (6) Prezentacja Korpusu pracy w pięciu rozdziałach.

Korpus pracy składa się z pięciu rozdziałów. Rozdział I jest zatytułowany “God the Son – Preexistent”, czyli „Odwieczny Syn Boży” (s. 10-47) i zawiera cztery paragrafy, ponadto rozdział zawiera Wstęp i Podsumowanie. Paragraf pierwszy prezentuje pojęcie Osoby (s. 10-19) w rozwoju historycznym, odniesienie osoby do natury i rozumienie podmiotowości osoby. Paragraf drugi ukazuje Osoby w Trójcy Świętej (s. 19-31), podkreślając jedność Boga i ujęcie Osoby Boskiej jako Subsystemacji relacyjnej (św. Augustyn), następnie przedstawia odwieczne pochodzenia Osób Boskich, Odwiecznie Zrodzonego, Współwieczność Osób Boskich, unikalność każdej Osoby Boskiej, problem czasu w Trójcy oraz posłannictwa Syna i Ducha Świętego. Paragraf trzeci jest poświęcony Drugiej Osobie Trójcy Świętej (s. 31-46) i przedstawia podstawy biblijne Odwieczności Syna Bożego; Zrodzonego z Boga, a nie z nicości; Odwiecznie Rodzonego, a nie na skutek emanacji; konsubstancjalnego Syna Bożego; Odwiecznie Doskonały Obraz Niewidzialnego Boga i Obraz rozumiany poprawnie. Wreszcie paragraf czwarty ukazuje Odwieczną Wolę Syna Bożego (s. 44-46).

Rozdział II jest zatytułowany “The Incarnate – True God and True Man”, czyli „Syn Wcielony – Prawdziwy Bóg i Prawdziwy Człowiek” (s. 48-102) i zawiera osiem paragrafów, ponadto rozdział zawiera Wstęp i Podsumowanie. Paragraf pierwszy prezentuje *communicatio idiomatum* (s. 48-51), paragraf drugi bada biblijne podstawy unii hipostatycznej w Osobie Wcielonego Syna Bożego (s. 51-57) od Starego (Shekina, Tora) do Nowego Testamentu. Paragraf trzeci ukazuje relację bycia, istnienia do hipostazy (s. 57-59), paragraf czwarty przedstawia wiarygodność unii hipostatycznej (s. 59-66) z podkreśleniem Dziewiczego Poczęcia i Narodzenia Jezusa Chrystusa, Miłości jako personalistycznego argumentu dokonania się unii hipostatycznej i braku biologicznego ojca ziemskiego. Paragraf piąty prezentuje Wole Jednej Osoby Słowa Wcielonego (s. 67-73), ukazując Boską Wolę Syna Wcielonego, dwie wole i akty, wolności ludzkiej woli Jednej Osoby Chrystusa, Trójcę Świętą i dwie wole Słowa Wcielonego oraz relację Natury Boskiej i natury ludzkiej Syna Wcielonego wobec Jego aktów, czynów. Paragraf szósty poświęca uwagę różnym ujęciom Słowa Wcielonego (s. 74-94) jak ikony i obrazy, Serce Jezusa, Osobowe Oblicze Chrystusa, ludzkie ciało Chrystusa według Orygenesesa, Euzebiusza z Cezarei, i Cyryla Aleksandryjskiego, misterium Oblicza Jezusa. W paragrafie siódmym jest podkreślone, że Misterium Słowa Wcielonego objawia misterium człowieka (por. *Gaudium et spes*, 22), wreszcie paragraf ósmy ukazuje perspektywę Odkupienia w unii hipostatycznej (s. 99-102) Syna Wcielonego.

Rozdział III jest zatytułowany “The Son of God on Earth”, czyli „Syn Boga na ziemi” (s. 103-136) i składa się z ośmiu paragrafów oraz Wstępu i Podsumowania. Paragraf pierwszy przedstawia Epifanię (s. 105-109), czyli Gwiazdę Betlejemską, hołd Mędrców, ich sen i nową drogę powrotu. Paragraf drugi ukazuje ucieczkę Świętej Rodziny do Egiptu (s. 109-110), paragraf trzeci koncentruje się na Dzieciństwie Jezusa (s. 110-112), zaś paragraf czwarty przedstawia Chrzest Jezusa (s. 112-114). W paragrafie piątym jest ukazane wesele w Kanie Galilejskiej (s. 114-115), zaś w paragrafie szóstym znajduje się prezentacja Przemienienia Pańskiego (s. 115-120) w wymiarze trynitarnym jako objawienie Bóstwa Syna Bożego i zbawczy wymiar Przemienienia. Paragraf siódmy jest poświęcony wiedzy Jezusa Chrystusa (s. 120-128),

natomiast paragraf ósmy mówi o misji Jezusa Chrystusa (s. 129-135), czyli wypełnieniu proroctw, sądzie, służbie, pokonaniu szatana i jego królestwa oraz przebaczeniu grzechów i zwycięstwie nad śmiercią.

Rozdział IV jest zatytułowany “The Passion, Death and Glorification of the Incarnate Son of God”, czyli „Męka, Śmierć i Uwielbienie Wcielonego Syna Bożego” (s. 137-182) i zawiera siedem paragrafów oraz Wstęp i Podsumowanie. Paragraf pierwszy ukazuje Ostatnią Wieczerzę (s. 137-139), paragraf drugi przedstawia Krzyż i Osobę Jezusa Chrystusa (s. 139-142) w odniesieniu do problemu zła i Wcielonego Chrystusa jako Doskonałego Obrazu Boga nawet na krzyżu. Paragraf trzeci ukazuje Mękę i Śmierć Jezusa Chrystusa na krzyżu (s. 142-158) jako fakt historyczny, krzyż chciany w planie Boga, ukrzyżowanie z miłości do grzeszników, Boży plan zbawienia, Śmierć Jezusa na krzyżu jako Doskonale Wolny Akt Jezusa Chrystusa, oddanie Ducha w ręce Ojca, osobowa odpowiedzialność za ukrzyżowanie, przykłady żywotnej mocy Krzyża Chwalebne na wszystkie czasy. Paragraf czwarty mówi o pokoju, ciszy w okresie złożenia Jezusa do grobu (s. 158-163), czyli odpoczynek Szabatu, co podkreśla prawdziwe Człowieczeństwo Jezusa i zstąpienie Boskiej Osoby Jezusa do piekieł (miejsca zmarłych, Szeolu) oraz ukazuje, że Jezus Chrystus prawdziwie zmarł ludzką śmiercią. Paragraf piąty proklamuje Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa (s. 163-174) ukazując Zmartwychwstanie jako dzieło Trójcy Świętej i podkreślając Zmartwychwstanie Chrystusa w ciele chwalebnym i unikalność Misterium Zmartwychwstania przez odrzucenie fałszywych koncepcji oraz chrystofanie między Zmartwychwstaniem i Wniebowstąpieniem Pana. Paragraf szósty ukazuje Boga-Człowieka siedzącego po prawicy Ojca (s. 174-180) i podkreśla, że Chrystus pozostaje Prawdziwym Człowiekiem będąc Prawdziwym Bogiem oraz odrzuca reinkarnację. Wreszcie paragraf siódmy akcentuje doskonałą harmonię misteriów Wcielenia, Męki, Śmierci i Uwielbienia Jezusa Chrystusa (s. 180-181).

Ostatni, piąty rozdział jest zatytułowany “The Redemption and Salvation by Jesus Christ”, czyli „Odkupienie i zbawienie dokonane przez Jezusa Chrystusa” (s. 183-262) i zawiera siedem paragrafów oraz Wstęp i Podsumowanie rozdziału. Paragraf pierwszy

ukazuje Odkupienie jako dzieło Trójcy Świętej (s. 184-185), a zarazem unikalne dzieło Osoby Chrystusa (s. 185-192) w paragrafie drugim ukazane (Męka i Śmierć jako skuteczna przyczyna Odkupienia, zasługa, zadośćuczynienie, ofiara, okup). W paragrafie trzecim są przedstawione aspekty Odkupienia (s. 192-202) – pięć aspektów: Miłość Boga, Samoofiarowanie się Syna dla wszystkich, zastępstwo, uczynienie osób ludzkich wolnymi, adopcja synów w Synu, czyli udział w życiu trynitarnym. Paragraf czwarty kreśli relację między Boskim Odkupieniem a ludzką wolnością, aby być zbawionym (s. 202-221) ukazując Usprawiedliwienie osoby ludzkiej i Zbawienie jako dobrowolny dar Boga dla konkretnej osoby ludzkiej, który nie jest automatyczny, oraz osobowe uczestnictwo; rozważa również Odkupienie tych, którzy żyli przed pierwszym Przyjściem Chrystusa. W paragrafie piątym jest ukazany kryzys czasów współczesnych, który przywołuje konieczność Kościoła jako sakramentu Zbawienia (s. 221-238). Pokazuje to klęskę nie-personalizmu i relację Osoby Jezusa Chrystusa do Jego Oblubienicy, czyli Kościoła, co sprawia, że siedząc po prawicy Ojca, Jezus Chrystus jest obecny na ziemi. Paragraf szósty podejmuje konkretne zbawienie ludzkiej osoby (s. 239-253), ukazuje czyściec i niebo – wizję uszczęśliwiającą, oraz rozważa nadzieję zbawienia dla nieochrzczonych i dzieci, które zmarły bez Chrztu, mówi też o piekle jako samopotępieniu się osoby ludzkiej. W końcu ostatni, siódmy paragraf, podejmuje Paruzję, czyli powtórne przyjście Chrystusa i Sąd ostateczny (s. 253-262), podkreśla zmartwychwstanie ciał zmarłych oraz wymiar powszechny (osobowy i kosmiczny) Paruzji Jezusa Chrystusa.

W Zakończeniu ogólnym znajduje się streszczenie całości pracy. Praca składa się z pięciu rozdziałów, wstępu i zakończenia. Rozdział I dotyczy Synostwa Bożego Jezusa Chrystusa przed Wcieleniem. Rozdział II przedstawia Osobę Jezusa Chrystusa jako prawdziwego Boga i prawdziwego Człowieka po Wcieleniu. Rozdział III ukazuje Syna Bożego Wcielonego w misteriach życia na ziemi. Rozdział IV prezentuje Mękę, Śmierć i Uwielbienie Wcielonego Syna Bożego. Rozdział V jest ukazaniem Odkupienia i Zbawienia w Jezusie Chrystusie.

Całość pracy opatrzona została obszerną Bibliografią, która zawiera: Dokumenty nauczania Kościoła, Episkopatów i biskupów; Źródła (prace Kard. Christopha

Schönborna); Opracowania (prace poświęcone chrystologii Schönborna oraz teologii personalistycznej); Literaturę pomocniczą.

Nowość dysertacji polega na: (1) podjęciu misteriów Osoby Jezusa Chrystusa – chrystologia misteryjna; (2) podjęciu Wcielenia w jedności z Misterium Paschalnym – chrystologia Miłości Bożej; (3) podjęciu chrystologii Kardynała Schönborna w ujęciu personalizmu chrześcijańskiego – chrystologia personalistyczna.

Dysertacja nieustannie podkreśla, że w personalistycznej chrystologii Kard. Christopa Schönborna Osoba Jezusa jest Prawdziwym Bogiem i Prawdziwym Człowiekiem. Jedność hipostatyczna dwóch natur: Boskiej i ludzkiej dokonana jest w Boskiej Osobie Słowa, czyli w Drugiej Osobie Trójcy Świętej.

W Zakończeniu ogólnym, w podsumowaniu dysertacji, są zaproponowane trzy nowe tematy badawcze: „Znaczenie osoby w teologii Kardynała Krzysztofa Schönborna”, „Misterium Wcielenia i Misterium Paschalne według Kardynała Krzysztofa Schönborna” i „Personalistyczna eklezjologia Kardynała Krzysztofa Schönborna”.

Główną tezę przedstawioną w dysertacji można podsumować jako: Syn Boży i życie wewnętrzne Trójcy Świętej; misja Syna Bożego; Wcielenie; historyczne ziemskie życie Syna Bożego; i tajemnica paschalna Syna Bożego. Żadna z tych tajemnic nie jest wyizolowana, ponieważ wydobywa prawdziwą rzeczywistość Misterium Osoby Chrystusa. Misterna te są zjednoczonym aktem (aktami) Miłości, ponieważ Życie Wiecznego Syna Bożego jest jednością, On jest Jedną Osobą. Misterna Jezusa Chrystusa, widziane w całości, stanowią Odkupienie i wynikające z niego Zbawienie dla osoby ludzkiej.

Tajemnica człowieka bowiem wyjaśnia się naprawdę dopiero w tajemnicy Słowa Wcielonego, gdyż Adam, pierwszy człowiek, był figurą przyszłego, mianowicie Chrystusa Pana. Chrystus, nowy Adam, już w samym objawieniu Misterium Ojca i Jego Miłości objawia w pełni człowieka samemu człowiekowi i okazuje mu najwyższe jego powołanie. Albowiem Ten, który jest „Obrazem Boga niewidzialnego”, jest

Człowiekiem doskonałym, który przywrócił synom Adama podobieństwo Boże, zniekształcone od czasu pierwszego grzechu (por. *Gaudium et spes*, 22).